EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, eisseküik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 34 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Ass
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 147:–
Termin (4 kuud) ..... kr. 53:–
Kuu ..... kr. 15:–

Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Kes on valitsejad Eestis? Venemaa-eestlased peamehed

(VE) — N. Liidus toimusid 14. juunil ülemnõukogu valimised, milline komettimäng toimub iga nelja aasta tagant ja ei too kunagi kaasa ülatusi ega põnevust. Kõik 1517 kandidaati viivad juba ette kindlad ella, et nad valiksse penaegu üksmeelselt, kuna eksisteerib vaid üksainus partei, ning vastaskandidaate pole ühtse olemas. Kandidaadi on kommunistliku partei juhtkonna poolt välja valitud ja kogu toiming pole midagi muud kui vaid rituaal, mille eesmärgiks on pettekujutuse loomine, nagu valitseks N. Liidus täielik poliitiline üksmeel ja rahvaesindus valitaks siksi demokraatlikul viisil. Pettus on siin nõivõrd ilmne, et seda aktsepteerivad tõe pähe vaid kõige naivsemad, kuid "valimisteks" kulutakse sellegi poolest tohutult energiat ning paihutakse tiituiseni propagandafanfaare nii et asi "N Liidu demokraataga" vähemalt vormilselt korras oleks.

Samal ajal pöütakse avalikkust veenda, et just kapitalistlikud riigid on need, kus valimised ei ole demokraatlikul alusel, kuna väljavaateid võimu juurde pääsemiseks olevat ainult ülirikastel ja nende käsilastel.

Seekord rõhutas seda väidet eriliselt parteiideoloog Mihhail Suslov, kes oma pikas kõnes kuulutas, et Ameerika Ühendriikides valitsevat ainult miljonärid, ning kongressi koosseisu ei kuulu ühtki töölist ega talupoega.

Muidugi, N. Liidus valitakse ülemnõukogusse kõrgemate funktsionääride kõrval ka eesrindlikke ning rezhiimile truualamlikke lipsjaid, traktoriste, vahrikutöölisi ja teisi väiksemate ülesannete täitjaid igapäevases elus. Ka see on loomulikult vaid suitsukatteks, sest nendel "valituil" puudub igasugune muu ülesanne kui vaid kunlekalt hätt tõsta ning kõik partei ettepanekud alla tõmmata. **Sellises tsirkuses peab meie rahvas nüüd paratamatult iga nelja aasta tagant kaasa mängima.**

Valimisceelses propagandas oli teatavat määral huvitav ainult see, et elulookirjelduste kaudu selgus kui palju on Eesti kõrgemas juhtkonnas tegelikult Venemaal sündinuid või juba varases nooruses sinna sürdunuid. Teiste sõnadega neid, keda nimetatake rahvasuus "jeestlateks". Eesti kommunistlikku partei esimeseks sekretäriks ja seega meie maa praeguseks kõrgeimaks võimumehheks on Käbin, kes oma initsiaaliks tavaliselt kirjutab J. Nüüd on aga

Järg. lhk. 2.

Moskva peasatraapiks on Ivan Käbin, kes Eestis viibides kasutab eesnime Johannes. Ta on üle elanud kõik muudatused Kremlis oma erilise lojaalsusega võimulolejate vastu.

Mida noored loevad oma emakeeles

Noortejuhtide kursusel Gotlandil korraldati loetud kirjanduse kohta anketi, millest võttis osa 18 noort vanuses 15-28 a. Neistest on pooled käinud eesti algkoolis, pooled tõlenduskoolis ja üks eesti gümnaasiumis. Neist leidsid 17, et nad oskavad eesti keelt vahelduvalt kõnelda, 14 leidsid, et nad oskavad eesti keelt vabalt lugeda, ja 11, et nad oskavad eesti keelt vabalt kirjutada. Selgus, et neist on 8 lugenud 9-5 eestikeelset raamatut aidse. Pooled neist on lugenud mõnda omal algatusel. 8 noort on lugenud 6-20 eestikeelset raamatut, enamus neist mõnda omal algatusel. 2 noort on lugenud enam kui 20 eestikeelset raamatut. Need noored on resp. 17 ja 23 a. vanad. Vähemligi-aegseid raamatuid on loetud kümne noore poolt, paguluses ilmunuid kahetesitkümne poolt ja okup. Eesti ilmunuid ülle pooli. Küsimusele "Kas loeksid rohkem eestikeelsetid raamatuid, kui ...", tegi suurem osa noortest risti lahtrisse, "kui need käsitleksid aktuaalseid probleeme" ja "kui keel oleks lihtsam ja igapäevasem".

A.

Ed. Ole portree Heino Ellerist

Kodumaal surnud helilooja ja konservatooriumi professori Heino Elleri jäädvustas saksa okupatsiooni ajal ülalolevas portrees Eduard Ole. Tegemist on portreejoonisega, mis jäi kunstniku poolt üle kantama õlimaali, mis jäi aga tegemata, kuna Ed. Ole põgenes Soome. Joonistus on teostatud söepliiatsiga.

USA sõjalised operatsioonid Kambodzas on olnud edukad

WASHINGTON — Oma raportdis operatsioonide kohta Kambodzhas tegi president Nixon teatavaks, et need on olnud sõjaliselt väga edukad. Ofensiiv vietcongiste ja Põhja-Vietnami üksuste vastu eemaldas eelleks otsese ohu Lõuna-Vietnami palgutatud USA vägede vastu. Teiseks tähendas kommunistide dzhunglibaaside hõivamine Kambodzhas seda, et see lõi segamini kogu Hanoi strateegia Sai-goni piirkonna ja Mekongi deltas. President toonitas, et sõja viis Kambodzhasse Põhja-Vietnam, mitte USA, kuna kommunistid juba suunu on kasutanud nõiliselt "neutraalse" Kambodzha territooriumi oma baasi-aiana. President toonitas, et USA vägedid enam Kambodzhasse ei saadeta, küll aga on ameerika õhujõud nõus pommitama kommunistlike sisside ühendmisteid.

TOKIO — Kambodzha endine juht, prints Sihanouk, kes praego viibib "turnee!" Põhja-Koreas, nimetas president Nixoni "sõjahullaks". Ta lisas juurde, et ameerikalaste väljamarss Kambodzhast veel kaugeltki ei tähenda seda, et sõda sõll on lõppenud. "Lahingutegevust võtavad ülle Tal ja Saigoni üksused, kelle operatsioone toetavad USA õhujõud. Ameerika väljamarss on vaid Nixoni trikk, kusjuures eesmärgiks on petta ameerika valijaid. Sõda Kambodzhas on mõrvanud tuhandeid eraisikuid ja hävitanud riigi sotsiaalse, kultuurse ja majanduslikn struktuuri. Kambodzha hävitamise eest on ainuvastutav president Nixon", seletas punane prints.

PHOMH PENH — Kambodzha valitsus teatab, et riigi endise juhi, prints Sihanouki vastu korraldatakse kohtuprotsess, mis leiab aset 3. juulil. Teda süüdistatakse muubulgas korruptsioonis ja riigireetmises. Maksimaalne karistus nimetatud süütegude eest on surmanuhtlus, sel juhul muidugi tagasejõ, kuna prints reisib ringi mitmesugustes kommuistlikes riikides Aasias. Uks armee esindajaist tegi teatavaks, et Sihanouk on tegelikult vastutav ka üle tuhande Kambodzha kodaniku mõrvamise eest, keda mõisteti surma ilma mingisuguse kohtuprotsessita.

TEL AVIV — Iisraeli piirilinna Beisani on mõimel korral rünnatud vene rakettidega, millised on vällja tulistatud Jordaania territooriumilt. Israeli armee esindajad märgivad, et tabamuste tapsus "jättis soovida".

NEW YORK — Järgmine ameerikluste lend Kuule tõimub kõige varem 31. jaanuaril 1971, kusjuures sel juhul võetakse kasutusele kosmoolaev Apollo 14. Põhjuseks on teatud rakeetidetõide ümberkonstrueerimine pärast õnnetust Apollo 13 rakettiga, mis äärepealt pidi maksma pardalviibinud kolme astronaudi elud.

ISTANBUL — Teisipäeval sõõlis Ankarast Prahasse ka Alexander Dubceki abikaasa Anna. Teda eskorteerisid lennuväljale tshehhi konsuloaadi ametnikud. Abielupaar

Järg. lhk. 2.

Mõnus ja rahvarohke suvihari Metsakodus

Bass Valdeko Järisoo esinemas jumalateenistusel. Tagaplaanil õpetaja V. Tõkkel ja orelil A. Randes.

METSAKODU (EPL) — Järjekordne Suviharjapidu Metsakodus jaanipäeval kujunes seekordki vastamata kuumale ilmale rahvarohkeks ja sisukaks. Jõlegi oli saabunud osavõtjaid igast ilmakaarest ning kavaline oja pakkus mõnegi ilfatsiooni.

Juba reedel pärastlõunal oli Metsakodu saanud uue näo — lehvisid pikad lipukangad, helendas vahaõhukoivika uus katus ja telklinn tekkis Nõlvakule. Kohvik lähk kõiku, samuti saun ja varsti leitis ka lõke ning laulu ja pillimängu jatkus pähkerõõnusuni.

PIDUPAEV ISE

See algas lippude heiskamisega gaidide poolt laupäeval kell 11. Avasõna ütles Metsakodu eimees I. Loorand. Kõhe selle järele läks kõiku võrkpalli-turniir. Avati kunstniitus, kus kunstnikepaar Rita ja Leo Prunk Müllsjöst esitasid häiteid oma loomingust rakenduskunsti, joonistamisest, skulptuuri jms nõel. Nõitus oli huvitav ja leidis tähedet kõlastamist.

Südapäeval toimus peo pidulik osa, mille ässe juhatas õp. V. Tõkkel Gävlest vabatahu-jumalateenistusega. Julius oli haarav ja südamlik. Eritist värvi sellele andis bass V. Järisoo kolme lauluga, mis lõkkerõõs kajasid kui kirikus. Orelil saatis A. Randes.

Järgnev aktusesna oli pühendatud eesti gaidluste nende 50-aasta juubeli puhul. Gdr. S. Tomson andis lühikese ülevaate eesti gaidluse arengust kodumaal ja paguluses ning tegi teatavaks, et Eesti Gaidide Liit on otsustanud asetada pronksist sõle eesti skautluse juubeliaiviile Metsakodus gaidide juubeli märgina.

Tedade võeti vastu vägeva aplausiga. Gj. T. Klement deklameeris järgnevid tervitused. Neid oli Metsakodult, Gaidide Liidult, Gaiderite Kogult ja lõpuks Skautide Malevalt, mille esitas skm. A. Asu.

Tal oli kaasas pisikringel igale gaidile, kes viibis Suviharjapeol. Lõpuks tänas Metsakodu esimees kõiki esinejaid, kaasaaitajaid, publikut ja eriti peo perenaisi, kes kogu seg peavad olema nagu puurilinnud kohviku köögis. Lauldi ühiselt eesti hümni.

Nüüd oli kõigil võimalus vabalt valida, kas minna kohvikusse einele, pandiga soitma, teha kassa võrkpallja.

Järg. lhk. 2.

Skautmaster Rein Asu kinnitab maleva "kringli" paider Tomsoni kaela.

Els Oksaar kasvatab poega kolmekeelsena

Professor Els Oksaar

Rootsis viibis ajutisel küülaskäigul prof. Els Oksaar, kes on Saksamaal Hamburgi ülikooli üldise ja võrdleva keeleteaduse professoriks. Els Oksaar on üks noorempõlve edukamaid eesti teadlasi Euroopas. Sündinud Pärnus advokaat Juhan Järve tütrena ja lõpetanud aastad 1944 Pärnus gümnaasiumi, lõpetas ta Rootsis Stockholmi ülikooli aastal 1950 keeleteaduse alal.

Aastal 1958 kaitses ta doktoritööd semantika alalt tulemustega, mis avasid talle teadusliku karjäärí — ta kutsuti Stockholmi ülikooli keeleteaduskonda õppejõuks dotsendina ja hiljem adjunktprofessorina. Tema doktoritöö äratas tähelepanu ka väljaspool Rootsi, mille tulemuseks oli Els Oksaare kutsumine Hamburgi ülikooli õppejõuks.

— Professor Oksaar, kuidas tuli, et Hamburgi ülikool koguni pidas vajalikuks teile uue profesuuri loomist, esitame küsimuse.

— Minu publikatsioonid keele sotsiioloogia ja psühholoogia alalt motiveerisid selle sammu. Samaaegselt on ka keele teoorin arenemad nii kauigele, et seliine õppetool osutub vajalikuks kõikides maades.

— Mis on suurtes joontes uut teie aineküsiluses?

— Keel on ühikondlik tegur ja inimese tähtsaim kommunikatsioonivahend. Selle tõttu ei tule keelt ainult uurida grammatikaliselt või stilistilisselt, vaid ka laiemas, hõlmlelda sotsiakultuurilises raamis. See tähendab seda, et sõlmatsioon, milles keelt kasutatakse, samaaegselt hõjutab keeleliste vahendite valikut, andes impulsse nende tõlgendamiseks. Siia kuulub poliitiline propaganda, kogu reklaamikeel, aga ka problemaatika, mis on seoses kaksikkeelsusega.

— Olete palju rüükinud teaduslikel konverentsidel kaksikkeelsusest.

— Olen seda teinud nii Euroopas kui ka Ameerikas ja Australias, kus olin kolm kuud Canberra ülikoolis külalisprofessoriks. Kaksikkeelsus on nüüd ka läänes viibivate eestlaste probleemiks, küll teisel kujul kui omal ajal kodumaal, kus kõneldi kolmest kohalikust keelest.

— Nimetasite üleskord, et olete teadustöö metoodikaga jõõgimud oma poja mitmekeelsust?

— Mu poeg Sven ilmar on praegu 6-aastane ja valdab võrdselt eesti, saka ja rootsi keelt nii sõnas kui kirjas. Laps õpib keeli sõna lõisises mõtles mängides ja vanemad peaksid ära kasutama seda vaimset vastuvõtlikust, mis väikesteel lastel on olemas keelte suhtes. Teadusilkult on täiesti vananenud vaade, et mitu keelt tõkistaksid lapse arengut.

— Kas Teil on ka sel aastal ees väliskongresse?

— Olen sel aastal USA-s Princetonis ja San Franciscos, kus ma räägin kaksikkeelsusest, viimases kohas mujde mitmekeelsusest Baltikumis.

Märkima, peab, et lähemal ajal ilmub Saksamaal Schwan-Verlag kirjastusel Els Oksaare uus teadusliik teos: "Soziolinguistische Untersuchungen im Gegenwärtigen Deutsch", samuti on tal Hollandis ilmumas uurimus laste keelelisest arengust. Els Oksaar ütleb viimase kohta:

— See on suur ime, kuidas lapsed õpivad rüükima ja hakkavad kauutama sõnu, mida nelle ei ole otseselt programmeeritud. See laste võime teeb keelte omandamise just lapseeas väga kergeks.

Tartu ülikooli peahoone restaureeriti algsel kujul

Raamatus "Tartu ülikooli aula" (Tallinn 1970, autorid: K. Aluve ja R. Valdre) üteldakse, et "ööl vastu 21. detsembrit 1965 a. puhkemad kahjutules sai ülikooli peahoone tunduvalt suuremad kahjustusi kui kahel eelneval korral, 1829. aastal ja 1880. aastal, millal aula jäi tulest puutumata. Nüüd sai peahoones kannatada aula ja kaheksa ruumi II ja III korruse, üleplõõmd osa vähemal määral. Maha põles ka peahoone katus ning põõningul asunud endised kartserituumid." Märkimata jätakse, kuidas ja kust tuli algse sai, samuti ka

Tartu ülikool kahjutules a. 1965.

Pärast kahjutuld asus ülikool "aulat operatiivselt restaureerima". Peahoone taastamistööd (peale aula) lõpetati 1. septembriks 1966, kuna aula sai valmis 28. aprillìks 1967. Peahoone taastati põhilisel algsel kujul, esmajoones peahoone välisarhitektuur (katus, fassaadid ning puidust, plekiga ülelõõdud katuse- ja frontoonide karmistid) ning aiseruumidest aula.

Teiste ruumide osas säilitati ainult ruumide vana plaanilahendus. Pöõningul taastati ainult üks kartseriruum, mis osaliselt veel säilis. Katus kaeti plekiga, nagu see oli olnud ka varem. Varjatud konstruktsioonide osas kasutati kansaegset materjali.

Et anda Tartu ülikooli peahoonele endine välisilme, tuli enneküõke taastada katuse vorm ja fassaadid. Aula restaureerimise projekti koostamisel selgus, et puudusid kõik Krause projektid ja detailjoonised. Nii tuli teostada enne projekti koostamist veel projekteerimist abistavate konkreetsete materjalide kogumine.

Et tagada aula endist suurepärast akustikat, ehitati ka restaureerimisel aula lagi puidust, nagu see oli olnud varem, ja kaeti krohviga. Uued pilastrite kapiteelid ja lintdetailid teostati kõik kipsvalunna.

Aula rõdu ehitati nagu vanaski konstruktsioonis — puidust, dekoratiivsed lintdetailid ja võre tsentraalsea pärjad kipsvalunna. Kogu kandev konstruktiivne deksor, nagu rõdu samimaste kapiteelid ja tsentraalsea konsoolid, tehti ega puidust.

Põrandate parkett restaureeriti algse kujuga, kuid materjalika kasutatakuse asemel kulumiskindlamat tamme. Uued lühtrid valmistati klassitsistlikus stiilis ringlühtrina. Kõik tööd aulas teostas Teadusliku Restaureerimise Töökoda.

Restaureerimise kohta üteldakse veel, et "mõned puudused olid parandatud. Nii ei õnnestunud hankida vana, täiesti surnud puitu. Teiseid kulpsi tehti aga mitmeid aeja peremin, nagu suurepärane tammeparkett või stiilsed lühtrid.

Aula osa on nüüd muust hoonest eraldatud tulekaitsemüüriga, varustatud avariisignalisatsioonigа jne. Suurem osa vanadest puitlagedest on asendatud raudbetoonist vahelagedega, kõlbmatu ja ülekoormatud elektriinstallatsioon vahetatud uue vastu, parempoolne otsstrepp on raudbetoonist. Ühesõnaga, hoone tuletõõrje on tõstetud kõrgemale tasemele.

Järg. lhk. 2.

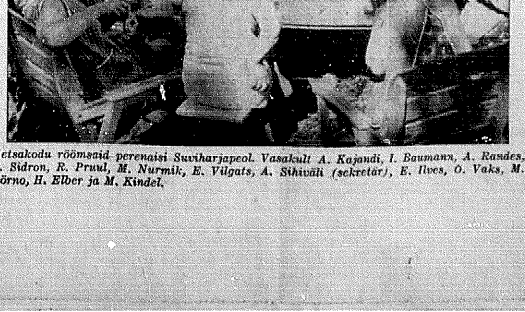

Metsakodu rõõmsaid perenaisi Suviharjapeol. Vasakult A. Kajandi, I. Baumann, A. Randes, E. Sidron, R. Prund, M. Nurmik, E. Vilgats, A. Sihvalli (sekretär), E. Ilves, O. Vaks, M. Võrno, H. Elder ja M. Kindel.

EPL 2. juulil 1970

HOIATUS BRANDTILE

Lääne-Saksamaa kolmes osariigis toimunud kohalikud valimised juunis keskpaigas kujunesid sisuliselt hoiatuseks liidukantsler Brandtile koos tema välisministri Scheeliga. Agressiivsetes hüüdlustes rohutasid kõik osavõtnud erakonnad nimelt ennenikaatsete mõttecasilised nii idesuguselt, et valijaskond näitab rõuud, kas ta kiidab heaks Brandti valitsuse idapoliitika lähenemisega N. Liidule, Poolale ja Ida-Saksamaale. Suurim osariik Nordrhein-Westfalen vastas selleke häälestulemusega, mis näitab poolehoiu kahanemist sotsiaaldemokraatliikule parteile SPD ja tema koalitsioonikaaslaste vabademokraatide parteile FDP ning vastava poolehoiu kasvamisega opositsioonis olevale kristlikdemokraatide parteile CDU. Nordrhein-Westfaleni parlamendis sai SPD nüüd 94 kohta senise 99 asemel, FDP sai 11 endise 15 asemel, CDU aga 95 senise 86 asemel.

Lääne-Saksa suurusel teises osariigis Niedersachsenis said nii SPD kui CDU kohaliku parlamendis kohti juurde, mõlemad FDP arvel, kes kaotas ühik kümme senist kohta. Tagasilöök vihjab nähtavasti valijaskonna usaluse puudumisele eeskätt välisministri Walter Scheeli vastu, kes teatavasti kuulub vabademokraatide erakonda. Samuti sai FDP hiiva Saarlandi osariigi valimistel, kus ta kaotas kõik neli senist mandaati. Nii tekkis ohukord, kus vabademokraatide saksa kolmest osariigist ainult Nordrhein-Westfaleni olid suutnud jõuda üle tõkke vileprotsendilise häälestajate alammäära, mis on vajalik, et olla esindatud osariigi parlamendis ja pääsda valitsuses koos sotsiaaldemokraatidega.

Kolme osariigi valimiste tulemusis kokku võttes tähendas liidukantsler Brandt, et tema arvates kõhustab see teda ja tema valitsust „kahekordse jõuga jätkama oma poliitikat, et tõstada rahu, majanduslikku stabiilsuse ja sisepoliitilisele reformide heaks". Taktikaliselt võib ta vastavalt ka siedda midagi rõuud, sest valimistel ilmnenud tagasilöök tuli küllalt järsku ja oodamatult mõlemale praeguse koalitsioonivaatluse parteile, SPD ringkondades püüdakse nüüd kaotusi seletada inimeste iseksusega, et nad lihtsalt mugavusest setuna pole vaevaks võtnud väljа tulla. Peab koos tema välisministri Scheeliga. aga küsima, et miks siis just sotsiaaldemokraatide ja nende koalitsioonikaaslaste mõttecasilised nii löhud olid? Tugantjärele on püütud ka, selgeks teha, et valijad tõiduselt po'evat pannud nimetamisviiärset rõhku välispoliitilistele küsimustele, neid olevat rõhkem huvitanud siesnjad, naga hinne ja palgakõrgenused jne. Aga toogi seletus tundub rõhk erakondi veesgamisena, et tagasilöökl moondada.

Tegelikult loendavad valimised saksa kolmes osariigis küllalt selgesti, et sotsiaaldemokraatliku kantsleri Brandti ja tema vabademokraatliku välisministri Scheeli välispoliitika – eeskätt aga "idapoliitika" – pole leidnud valijaskonna kuigi soodsat vastukaja. See tõi loomulikult kaasiks Brandti poliitika vastastele, nimelt kristlikdemokraatide erakonna kujul. Huvitavaks ajamärgiks on seejuures, et neil on korda läinud üle võtta ka hääli natsionaalsemokraatide erakonnastele kõige suunatsiide arvel, kes praktiliselt on läänud esindamata. Igatahes on Brandt sedaviisi saanud valijaskonnalt esimese hoiatuse ja levemõikuit peab ta seda ühel voi teisel viisil arvesse võtma.

"Mingit eksperimenti" oli omal aja Konrad Adenaueri parooliks, millega ta võitis Lääne-Saksa parlamendi valimistel. Brandt-Scheeli mõtteklik on teistsugune, otsides eksperimendi võimalust. Kolme osariigi valijaskonnast tõusnud vastukaja tuli ümselt ootamata. Kas too vastukaja tähendab poliitilise maastikumuutuse siesnt Saksa liidumaariigis, ei ole muidugi kindel. Võimalus selleks on aga olemas ja seepärast peab liidukantsler Brandt tahes-tahtmata oma välispoliitikat ajama senisest ettevaatlikumalt ja suurema tähelepanuga sisemise opositsiooni suhtes kui seda seni on tehtud. Vastasel juhul võib see ainsat tõlle kõrjasti tasuda, kui liidupäevaliigi parlamendi valimised kõtte jõuavad.

A.K.

Balti päev Michiganis ja Detroiti linnas

DETROIT (EPL) — Balti küüditamisohvrite osariigi kuurner William G. Milliken ametliku proklamatsiooniga "Balti rahvaste päevaks Michiganis", Ka Detroiti linnapea Roman S. Gribbs kuulutas päeva "Balti rahvaste päevaks Detroitis".

Vastavad proklamatsioonid olid järgmised:

"Balti riigid: Eesti, Läti ja Leedu kaotassid oma vabaduse 1940. a. kui need Vabanõukogude ametnikud jõuga Nõukogude Venemaalt, Ida-Saksa piirelt, peagu 120 000 eestlast, lätlast ja leedulast deporteerisi kommunistlike imperialistlike poolt orjalaagreisse Venemaal.

Vaatamatult sellele, vabaduse tuluke siiski põleb sügavalt eestlaste, lätlaste ja leedulaste südames, kui nemad seisavad vastu kommunistliule survele. Selle kurvat aastapäevat on õige ja soovitav meie poolt avaldada julgust Eesti, Läti ja Leedu iseeisvuste taastamiseks ning tõelimsell rennalikkuse ja vabaduse saavutamiseks!

Balti riikide rahvad, kes elavad Michigani osariigis, ja ka mujal, on ühked. et Ameerika Ühendriige valitsus ei ole kunnzi tunnustanud Eesti, Läti ja Leedu inkorpeerimist Sovieti Uniooni, ning jätkab nende diplomaatliste esindustega suhtlemist, nagu see oli enne kommunistlikku okupatsiooni.

Seepärast, mina William G. Milliken, Michigani Osariigi kuberner, käesleavega kuulutan 14. juuni 1970, Balti Rahvaste Päevaks Michiganis, ning tuginedes nende Balti riikide 52-le aastapäevale, kuna nemad kuulutasid endid iseeisvaks 1918. a. ja võtsi vastu vabadusi ning rahu armastavate rahvaste ühisses perre".

*

Detroidi linnapea Roman S Gribbs'i proklamatsioonis tõlge:

"Kõlmkümnend aastat tagasi Sovieti Uniooni illegaalseli okupeeris Eesti, Läti ja Leedu Vabariigid ning küüditas tuhandeled vabadust armastavaid inimesi loomagaugeneis Siberi orjalaagreisse.

Tänapäeval, 180 000 leedulast, 160 000 eestlast ja 150 000 lätlast — umbes 8 prots nende vabariikide rahvarust, on kannatanud seda ülemdaval saatust. Balti Rahvaste Komitee Detroidis, milline esindab Detroidi Metropolitani piires elunevaid eestlasi, lätlasi ja leedulasi, korraldab ühiselt 20-da kommunistliku võigvaldse okupatsiooni mälestuspäeva tähistamist, milline leiab aset pühapäeval, 14. juunil 1970. a. Mercy College ruumes Detroidis.

Seepärast mina, Roman S Gribbs Detroidi linnapeana kuulutan 14. juuni 1970. a. Balti Rahvaste päevaks Detroidis ja tunginvalt soovitan, et suvest saaks avaldatud Nõukogude Liidule vabaduse ning iseeisvuse taastamiseks Eesti, Läti ja Leedu kodanikele nende kodumaal".

Datakosjad okup. Eestis?

Eestlased tahavad avada elektroonarvutiga kosjakontori, teatab uudistebüroo "Associated Press" Moskvast. Kuna selline kodanlik ettepanek aratab imestust Kremlis, lisaid Eesti kommunistlikud partei tegelased, et asutis oleks kasulik maa majandusele.

Ajalehi "Literaturnaja Gazeta" seletas, et noored eesti pöllumehed ei leia maalt omale naisi. Seepärast nõõ kõgunevad linnades ja suurendavad töölaatöölise arvu. Tõjjad abielud lõpevad lahutusega. Viimase rahvaloenduse andmeil käesolevast aastast on Eestis 1.490.00 elanikku. Neist ajalehe andmeil 65 prots. elavad linnades ja paljud abielud on lõnd lõhki. Ametisikute hulgas, kes pooldavad tutvustebüroo avamist, on ametiühingute kultuuridirektor, abieluregistreerimise büroo juht, Tartu linna parteisekretär ja Tartu linna täitevkomitee abesimees. Lisaks elektroonarvutitele näeb ettepanek ette ametkonnas perekonnaelu küsimuste psühholoogil perekonnaõõgise eriadvokaadi ja meditsiinala "sekseloogid", ks aitaks nõu abielluda kavatsejatele küsimuste üle "miida ei saa rääkida iseg lähedaste suguluste ja sõpradega."

Sõoviavaldajad annavad oma pildid ja vastavad küsimustele, nagu: Kui palju lapsi tahate saada? Kõõperekonnast keedab toitu, vaatab laste järele ja teeb sisseoste? Varandusliik sea? Kui suur on teie korter? Kas on teil vanemna voi vanaisa, kes aitab kasvatada lapsi?

Eesti kalur Atlandi püügil Nova Scotias

TORONTO (EPL) — Üks noodest vähestest eestlastest, kes on kaluriõiguse säilitanud Kanadas, on Karl Liiva, kes oma kalapaadi "Elsaga" püüab turska, heeringat j.m. kalu Atlandis, elades ise Nova Scotias Herring Grove'is.

Herring Grove'i asula on umbes 7 milli Halifaxist eemal ja Halifaxi sadam on ka kohi, kus püüdud kala ja vähisaak tuleb turustada. Karl Liiva kalastab ainsatel üksinda, kaudes mõnikord abi vaid korghõõsaegadel.

Talvekoudel kalastamist ega vähipüüki ei toimu ja see jätab vaba aega reisimiseks.

Pärinedes Neeme vannast Harjumaalt ja tegutseuad juba seal kaluriina, proovis Karl Liiva sõl alal õnne juba peatselt pärast Kanadasse tulekut, varustades ühe vana pätsipaadi mootoriga. See eksperiment ei onnestunud ja ta tõõtas neli aastat Montrealis puusepana, et kogunda raha uueks starikks oma kutsealal. Nüüd, 65-aastasena on ta oma aluga rahul, ehkki igakord ei ole turg ära ja püüdud heeringad tulevad eraldjuhtudel merre tagasi heita. Kalamehiks Nova Scotias on ka tema 73-aastane vend. Ta kasutab niisid nagiõõ vorkusid, mis on alaliselt vees ja peavad vastu 6-7 aastat. Varasemate punvillaste võrkude iga oli umbes kaks aastat. Ka kaluripesed vorsunud abikaasa on Karl Liivat tema töös tõhusalt aidanud. Üldiselt aga hakkab kalurite arv Kanada Atlandi rannikul vähenema, kuna noored siirduvad uha suuremal arvul linnadesse teistele aladele.

Eestlastest tegelevad sel alal mõned perekonnad Halifaxis. Lunenburgis ja mujal.

Samuti on eestlasi kogunenud Lower Rose Bay asulasse. Kuismuiste, kes ei ole kavatsust edapidi Torontosse tõõsse tõõmiseks kõss elab rõhkem tõõse eestlast, vastas Karl Liiva: "Siin ei ole soolast vett ja seepärast ei taha ma siin elada. Olen kalur ja ehkki see too pole kerge ammetan sellega kaasaskõivat merevõõgude avarust ja vabadust ülle ee oma peremees."

Akad. eksamid

Yorki ülikooli Kanadas lõpetas BA kraadiga Valli Eero. Toronto ülikoolis saavutas magistrikraadi ärindimistratsioonis eesti Tõnu-Martti Kalvik.

Toronto ülikooli ajakirjatõõsedutõõnna lõpetas Mai-Liis Karro (Miller). DDS kraadiga eum laude. Ta on sündinud Rootsis.

Toronto ülikoolis saavutas ärindimistratsioonis eesti magistrikraadi Tõnu Nõu, kes sama ülikooli a. 1963 lõpetas elektrinõõnerina.

Toronto ülikooli arsdiõõsõõnna lõpetas ärstina Arvo Neidre, sünd. 1942 Haapsalus. Ta on varem lõpetanud sama ülikooli B.Sc kraadiga.

RAKETIBAASID PÕHJA-EESTIS

NEWARK — Dr. Rein Taagepera, kes tõõtab Newarki's USA-s ülikooli õppejõuna, annab teatavasti juba mõnda aega välja käsitsi paljundatud informatsioonibüülletiini olukorra kohta tänapäeva Eestis. See kannab nimetust "Estonian Events" ja on määratud peamiselt eriteadlastele, kes on huvitatud Ida-Euroopa küsimustest. Büülletiini juunikuu numbris kirjutatakse muu hulgas, et Saksamaa ei ole enam tõhtis sõjalne keskus, ehkki liikumiskiiskendusee sinna kestavad bürokraatia tõttu edasi. Turistid on seal mõnud tõhutusnuri, kuid tõhjaks jäänud sõjavõõnoneid.

N. Liidu sõjavõe- ja raketibaasid on üle viidud Põhja-Eestisse ja eriti hoolikalt on valvatud Klooga piirkond.

Eravõõiisiiselt saadud andmete põhjal avaldatakse kartust, et kultuuriliu Eestis võõh sattuda senisest tugevama surve alla.

Edasi mõõgitakse, et viiekümnendatel aastatel sõõtsiõ kaluripaadid Eestist tõhti väljapoole lubatud tsoonn, kohati isegi Gotlandi lähedusse. Nõüd on see aga muudetud rõõgus suurenenud efektiivsuse tõttu võimaliud. Ühe Eesti saabunu andmete põhjal kirjutatakse, et lõhed kommunistliku partei juhtkonna ja intelligentsi vahel sünevenad ja selle tagapõõkjaks on 1948/49. aastatel toimunud väljapuhastamised ning küüditamised. Paljud, kes küüditati ja tõsti 10 aastat hiljem vangilaagritest väljа, leidsid kodumaale tagasi tulles, et need, kes küüditamist organiseerisid oli edasiset voimul. Neli tõhtsamat võimumeest Eestis on poliveõõlased. Leedus on aga seevastu oma rahvusest kommunistid eesotsas.

Kas muutis üks noor eestlane end 1969.a. juubelilaupeo ajal Tallinnas elavaks tuletunglaks?

Tartu ülikooli

Algus lk. 1

kindlust tõstetí nõud tunduvalt."

Tartu ülikooli peahoone ehitas rangees klassitsistlikus stiilis arhitektprofessor Johann Wilhelm Krause. Peahoones asuvat aulat peeti kõige ilusamaks klassitsistlikuks saaliks Eestis.

Seepärast on ka arusaadav, miks 1965. aasta 21. detsembri hommik oli kõõgile tartlastele raske. Ka oli see hõnne Eesti vaimse olemuse sümbol. Põlemise kõhta lisatakse veel raamatus "Tartu ülikooli aula", et "peahoone loomas kahjutuli.

Oõ varjuse hõõgu võtnud, paistus see õõse tulemõõkõõ. Pudrelst sajandit kuivanud puitkonstruktsioonid luuis plahvatasid tules, kustutamiseie pidid appi ruttama isegi Tallinna tulõõrjõõd. Tulele pandi pitr, kuid kahju oli juba sõõnõõ.

Tules sai kannatada tõõduv osa peahoone kõõkõõrruselisest kõõpsest, eriti rõõgalt aga aula". Paljud arvavad, et ülikooli peahoone süütas Kõõt eesti rahva vaimse vastupanu murdmiseks.

Mõnus ja rahvarohke

Algus lk. 1

liivoistlusel, minna sauna või valida mõnd muud huviala. Muidugi kõlatas mängutund gdj-de Pundi, Antsmaa ja Geringu juhtimisel. Elavalt kasutati laudtennisit.

Ullatusena marsisid järgnevalt poovõljakule nelja "spelemani" viiulõõnõise saatel paarkümmend rootsi rahvatantsijat Mariestadist ja esitasid meile vähetuntuid rahvatantse. Jõõsest nõuti lisa, sest see oli omamoodi ja esmakordne vaheldus, millle est aitäh korraldajaile!

LÕKKEÕHTU

See oli antud tuntud teatrimehe skm. A. Vaksi hoole alla ja selle kõõnrta ta vaimukalt sõõ. Lõkke avasid muidiased, kes laulutõmis õpitud lauluga loorbereid lõõkasid ning sõõtasid ka tuled. Taas esines bass V. Järison ja koos kohtapeal koolitatud "preestrite koorega "Elber, Kaljuvee, Rajamäe, Talvik; andis mõõura sisseiõõgi lõkkekavale. Metsakodu nõõvakud võõrisesid.

Kui oli võõja jõõtsud "talgukiived" Heimo ja Anton Orbite Laxäst ning õõle antud Undisnon Ostatsit A. Randesele, veis lõhus kava alata. Seal oli pisinäidendeid, rehkendusõõnõõ, ühisõõõ